

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 29 ноември 2021 г.
(OR. en)

14485/21

EDUC 399
SOC 706
EMPL 529
DIGIT 177
ENV 939

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
№ предх. док.:	13616/21
Относно:	Резолюция на Съвета относно нова европейска програма за учене за възрастни за периода 2021 – 2030 г.

Приложено се изпраща на делегациите Резолюцията на Съвета относно нова европейска програма за учене за възрастни за периода 2021 – 2030 г., одобрена от Съвета (Образование, младеж, култура и спорт) на заседанието му от 29–30 ноември 2021 г.

Резолюция на Съвета относно нова европейска програма за учене за възрастни за периода 2021 – 2030 г.

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

КАТО ИМА ПРЕДВИД, че:

е от решаващо значение да се подходи положително към бъдещето, като се работи въз основа на потребностите в областта на ученето за възрастни и като се създадат възможности за формално, неформално и информално учене, които са в състояние да предоставят всички необходими знания, умения и компетентности, за да се създаде приобщаваща, устойчива, социално справедлива и по-издръжлива Европа. Докато сме изправени пред все по-сложни и чести преходи (особено цифровия и екологичния преход) и се справяме с настоящите и бъдещите предизвикателства (като свързаните с изменението на климата, демографията, технологиите, здравеопазването и др.), ученето за възрастни, като важна част от ученето през целия живот, може да допринесе за укрепване и устойчивост на икономиките и обществата. Освен това е важно да се осигурят необходимите условия, за да могат хората да бъдат носители на промяната чрез избора, който правят.

КАТО ПРИПОМНЯ, че

1. На Социална среща на върха за справедливост на заетостта и растежа в Гьотеборг през 2017 г. лидерите от ЕС провъзгласиха съвместно Европейския стълб на социалните права, с който се установява правото на качествено и приобщаващо образование и обучение и учене през целия живот за всички като негов първи принцип, и като четвърти принцип – правото на получаване на подкрепа за търсене на работа, обучение и преквалификация, както и правото на прехвърляне на права на социална закрила и права на обучение по време на професионален преход,

2. В заключенията на Европейския съвет от 14 декември 2017 г.¹ се посочва, че образованието има решаващо значение за изграждането на приобщаващи и сплотени общества и за поддържането на европейската конкурентоспособност; по този начин образованието и обучението бяха поставени за първи път в центъра на европейската политическа програма,
3. В Стратегическата програма на ЕС за периода 2019 – 2024 г. лидерите от ЕС се споразумяха за увеличаване на инвестициите в уменията и образованието на хората,
4. Лидерите от ЕС се събраха на социалната среща на върха в Порто на 7 май 2021 г., за да задълбочат прилагането на Европейския стълб на социалните права, като поставят образованието и уменията в центъра на политическите действия,
5. В заключенията на Европейския съвет от юни 2021 г. лидерите от ЕС приветстваха в съответствие с Декларацията от Порто водещите цели на ЕС за работните места, уменията и намаляването на бедността, заложи в Плана за действие на Европейския стълб на социалните права, включително целта на равнище ЕС за 2030 г. най-малко 60 % от възрастните да участват в обучение всяка година,
6. Следва да се вземат предвид съответните референтни документи, изброени в приложение III към настоящата резолюция.

¹ EUCO 19/1/17 REV 1.

И КАТО ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ

7. Обновената европейска програма за учене за възрастни (EAL), която беше приета от Съвета на Европейския съюз през 2011 г. с цел продължаване, допълване и консолидиране на работата в областта на ученето за възрастни в рамките на четирите стратегически цели, определени от Съвета в стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“,
8. Препоръката на Съвета относно повишаване на уменията: нови възможности за възрастните (2016 г.), в която се подчертават специфичните нужди на възрастните, особено сред нискоквалифицираните, безработните и уязвимите групи, които се нуждаят от допълнително внимание и подкрепа, за да се подобрят основните им умения и да се създадат условия за напредък,
9. Доклада „Постижения по обновената европейска програма за учене за възрастни“ (2019 г.), в който се прави преглед на постиженията за периода 2011 – 2018 г. В него се набелязват и нововъзникващи теми и приоритети, които биха могли да бъдат взети предвид в периода след 2020 г., включително продължаващата работа по управлението, предлагането и усвояването, гъвкавостта и достъпа, както и осигуряването на качество,
10. Европейската програма за умения за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост (2020 г.) предлага, наред с другото, действие 8 „Житейски умения“, което предвижда Комисията, заедно с държавите членки, да работи върху нови приоритети в Европейската програма за учене за възрастни, с цел създаване на всеобхватни, качествени и приобщаващи системи за учене за възрастни,

11. Препоръката на Съвета относно професионалното образование и обучение (ПОО) за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост (2020 г.) и Декларацията от Оснабрюк относно професионалното образование и обучение (2020 г.) призовават за по-нататъшното развиване на ПОО като привлекателна и висококачествена възможност в професионално и житейско отношение и за повишаване и стимулиране на осведомеността сред възрастните, че ученето е дейност, която продължава през целия живот,
12. Резолюцията на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него предвижда европейското сътрудничество в областта на образованието и обучението в периода до 2030 г. (2021 – 2030 г.) да се осъществява в приобщаваща и цялостна перспектива за учене през целия живот, като освен това посочва, че ученето през целия живот включва всички форми и равнища на образование и обучение – от образованието и грижите в ранна детска възраст до ученето за възрастни, включително професионалното образование и обучение (ПОО) и висшето образование.

СЧИТА, че

13. Държавите – членки на Европейския съюз, имат различни модели на учене за възрастни в зависимост от своите национални, регионални и местни нужди, обстоятелства, политики, стратегии и традиции. Изследванията сочат, че вследствие на пандемията от COVID-19 адаптирането на ученето за възрастни и учебната среда за възрастни допълнително е разнообразило практиките за учене за възрастни в цяла Европа²,

² Вж. например следните публикации: Учене за възрастни и COVID-19 – предизвикателства и възможности (Работна група за ученето за възрастни, „Образование и обучение 2020“, 2020 г.), Учене и образование за възрастни и COVID-19 (Институт на ЮНЕСКО за учене през целия живот, 2020 г.) и Учене за възрастни и COVID-19: колко информално и неформално учене пропуснаха работниците? (ОИСП, 2021 г.).

14. В Обзора на образованието и обучението за 2020 г.³ се посочва, че участието в ученето за възрастни е слабо, като средната стойност за ЕС е само 10,8 % от възрастните (жени – 11,9 %, мъже – 9,8 %) на възраст 25 – 64 години, участващи в учене за възрастни през последните четири седмици преди проучването от 2019 г. Освен това данните на Евростат за 2020 г. показват, че участието в учене за възрастни е по-слабо, отколкото преди пандемията от COVID-19, като средната стойност за ЕС е едва 9,2 % от възрастните (жени – 10,0 %, мъже – 8,3 %) на възраст 25 – 64 години, участващи в учене за възрастни през последните четири седмици преди проучването,
15. Докладът на мрежата „Евридика“ „Образование и обучение за възрастни в Европа: изграждане на приобщаващи модели за придобиване на умения и квалификации“ (2021 г.) показва, че около един на всеки пет възрастни в ЕС не е завършил гимназиален етап на средното образование и че значителна част от възрастните в Европа са засегнати от ниски нива на езикова и математическа грамотност и/или цифрови умения. Държавите се различават и по отношение на участието на възрастните в образованието и обучението; обща характеристика обаче е, че повечето учебни дейности, в които участват възрастни, имат неформален характер.

ОТЧИТА, че

16. Една нова култура на учене следва да наблегне на значението на основните умения за всички и на непрекъснатото придобиване на нужните знания, умения и компетентности на всички равнища в контекста на формалното, неформалното и информалното учене през целия живот. Лицата с развита нагласа за учене през целия живот са по-добре подготвени да се адаптират към новите обстоятелства и да развиват умения, от които се нуждаят за работата си, както и за пълноценно участие в обществото и личностно развитие,

³ Обзор на образованието и обучението за 2020 г. Преподаване и учене в ерата на цифровите технологии, SWD(2020) 234 final. Източник на данните: Евростат, Проучване на работната сила в ЕС (през 2022 г. се предвижда промяна на методиката).

17. Ученето за възрастни заема специално място в рамките на стратегическия приоритет на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование – „Превръщане на ученето през целия живот и мобилността в реалност за всички“, който сега е по-необходим от всякога, поради предизвикателствата на възстановяването от кризата с COVID-19 и необходимостта от устойчивост, променящите се нужди на пазара на труда, несъответствието между уменията и изискванията на пазара на труда, екологичния и цифровия преход и постоянно високия процент възрастни в Европа с ниско ниво на основни знания, умения и компетентности,
18. Трябва да се обърне внимание на разпокъсаността на ученето за възрастни между секторите, областите на политиката и правните рамки. Необходим е диалог между всички страни, за да се гарантира, че съществува обща визия за засилено предлагане на учене за възрастни, в която се взема предвид социалното измерение на ученето за възрастни, както и пригодността за заетост. Тъй като от ученето за възрастни имат полза отделните лица, работодателите и държавата, следва да се признаят отговорността и приносът на всяка от страните,
19. От изключително значение е да се насърчава по-голямата осведоменост сред работодателите, че ученето за възрастни допринася за качеството на работните процеси и резултати, както и за качеството на ангажираността на работниците с тяхната работа. Ученето за възрастни може да допринесе за производителността, конкурентоспособността, социалното приобщаване, равенството между половете, творчеството, иновациите и предприемачеството. Това е важен фактор за стимулиране на работодателите да подпомагат по-активно повишаването на квалификацията и преквалификацията и непрекъснатото подобряване на пригодността за заетост и преходите на пазара на труда на своите служители. Ето защо е важно да се създаде култура на учене на всички работни места, да се планират и организират възможности за учене на работното място и те да се насърчават и подкрепят от всички заинтересовани страни,
20. Ученето за възрастни обаче трябва да отива по-далеч от развиването на умения, свързани с работата. Важно е да се насърчава и по-голямата осведоменост сред населението за значението и ползите от участието в учене през целия живот. Ученето за възрастни следва да бъде взаимосвързано с всички видове и нива на образование и обучение, включително висшето образование, чрез гъвкави формални, неформални и информални програми,

21. Ученето за възрастни е способно да подобри живота и възможностите за работа на възрастните, независимо от техните социално-демографски и лични характеристики. Индивидуалната отговорност за професионалното развитие следва да се разглежда като част от професионалното ориентиране и подкрепа през целия живот. В допълнение ученето за възрастни може да допринесе за активното гражданско участие и ученето в общността. То спомага също за личностното, социалното и професионалното развитие и реализация, здравето и благосъстоянието, в съответствие с настоящите и бъдещите потребности, таланти и стремежи на отделния човек. Ученето за възрастни играе решаваща роля, за да се отговори на настоящите и бъдещите предизвикателства и възможности в живота и на работното място, което води до устойчиви общности,
22. Въздействието на демографските промени, както и екологичният и цифровият преход изискват нови подходи за улесняване на участието на възрастните – включително онези, които не са склонни да участват в учебни дейности, и на възрастовата група над 65 години – в ученето за възрастни, за да се спомогне за тяхното пълно интегриране и участие в обществото.

ПОДЧЕРТАВА, че

23. За ученето за възрастни са необходими цялостен подход, включващ междусекторно и многостранно сътрудничество, и ефективна координация на европейско, национално, регионално и местно равнище, като се отчитат различните модели на учене за възрастни в Европейския съюз и се зачитат изцяло специфичните компетентности на различните равнища на политиката.

ВЪВ ВРЪЗКА С ТОВА ПРИЕМА, че

24. В периода до 2030 г. включително общата цел на новата европейска програма за учене за възрастни за периода 2021 – 2030 г. (NEAAL 2030) ще бъде увеличаване и подобряване на осигуряването, насърчаването и използването на възможности за формално, неформално и информално учене за всички,

25. Основните приоритетни области на NEAAL 2030 гарантират непрекъснатост на работата и по-нататъшно развитие на ученето за възрастни, както е посочено по-долу и подробно описано в приложение I към настоящия документ:

- управление,
- осигуряване и използване на възможностите за учене през целия живот,
- достъпност и гъвкавост,
- качество, равнопоставеност, приобщаване и успех в ученето за възрастни,
- екологичен и цифров преход.

ОСВЕН ТОВА ПРИЕМА, КАТО ВЗЕМА ПРЕДВИД ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ И НАЦИОНАЛНИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, СЛЕДНИТЕ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПРИЛАГАНЕ:

26. *Отворен метод на координация (ОМК)*: В периода до 2030 г. държавите членки и Комисията ще работят в тясно сътрудничество, за да правят преглед на работата, извършена на техническо равнище, като оценяват процеса и резултатите от него посредством ОМК и като поемат отговорността за процеса в съответната си област на компетентност на национално, регионално или европейско равнище. Това следва да се извърши в консултация с Работната група за ученето за възрастни, създадена като част от стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021 – 2030 г.), и мрежата на националните координатори в областта на ученето за възрастни.
27. *Взаимно обучение*: Взаимното обучение е ключов елемент от NEAAL 2030, тъй като предоставя възможност за набелязване и използване на добрите практики в различните държави членки. Взаимното обучение, с участието на съответните заинтересовани страни, ще се осъществява например чрез партньорско обучение, партньорски консултации и обмен на най-добри политики и практики, конференции, семинари, форуми на високо равнище и експертни групи, както и чрез проучвания и анализи, мрежи (включително интернет мрежи) и други форми на разпространение и чрез ясна видимост на резултатите.

28. *Ефективно управление*: NEAAL 2030 е неразделна част от стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021 – 2030 г.).
29. *Мониторинг на процеса*: Периодичният мониторинг на напредъка по постигането на целите на равнище ЕС⁴ чрез показатели на равнището на ЕС (подробно описани в приложение II към настоящия документ), прилагани при системното събиране и анализ на международно съпоставими данни, допринася съществено за основаното на факти създаване на политики, без да създава допълнителна тежест за държавите членки. Годишният мониторинг ще се осъществява чрез Обзора на образованието и обучението и процеса на европейския семестър (чрез преразгледания набор от социални показатели), като се проследява напредъкът към постигането на всички договорени на равнище ЕС цели в областта на ученето за възрастни. Мониторингът и оценката на целите и показателите на равнище ЕС следва да се извършват в сътрудничество с Постоянната група по показателите и критериите (SGIB) и да се преразгледат през 2023 г.
30. *Политика за ученето за възрастни, целяща изграждане на знания и основана на обективни фактори*: Необходимо е да се доразвият задълбоченият анализ на данни и изследванията, когато това е възможно, на международно, европейско и национално равнище чрез набор от инструменти и като се използва работата на Евростат, „Евридика“, CEDEFOP, Европейската фондация за обучение (ETF), Eurofound, ОИСП и други организации. Анализът следва също така да включва наблюдение на уязвимите групи възрастни и данни относно инвестициите в образование и обучение, по възможност и на равнището например на работодателите и местните общности. За преобразуването на работните места и огромните усилия за повишаване на квалификацията и за преквалификация е нужна надеждна и целенасочена информация за уменията, за да се картографират бъдещите потребности от умения на пазара на труда. Това ще помогне на възрастните за професионалното им развитие през целия им живот и ще улесни както прехода на пазара на труда, така и прехода в обществото.

⁴ Целите се определят като средни стойности за ЕС, които трябва да бъдат постигнати колективно от държавите членки. Когато се докладва за напредъка по постигането на тези цели, когато е уместно включително в контекста на европейския семестър, Комисията следва да вземе предвид особеностите на различните национални системи и обстоятелства. Държавите членки следва да използват пълноценно възможностите за финансиране от Съюза в съответствие с националните си особености, приоритети и предизвикателства. Целите не предопределят решенията за това как се прилагат инструментите на Съюза за финансиране по многогодишната финансова рамка за периода 2021 – 2027 г. и по Next Generation EU.

31. *Сътрудничество с международни организации:* Важно е да се засили сътрудничеството с организации като ОИСР (по-специално чрез използване на резултатите от Програмата за международна оценка на уменията на възрастните – PIAAC), ООН (по-специално ЮНЕСКО и МОТ) и Съвета на Европа, както и в рамките на съответните регионални или световни инициативи.
32. *Финансиране:* Ученето за възрастни се финансира чрез редица различни инструменти, захранвани от различни източници. За предпочитане е когато е целесъобразно, и в съответствие с принципа на субсидиарност, ученето за възрастни следва да разчита на постоянно и редовно финансиране, а не на субсидии, свързани с проекти или програми. Подходите за финансиране, основани на споделена отговорност на публичните и частните заинтересовани страни, могат да спомогнат за увеличаване на обема и честотата на ресурсите.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ И В ЗАВИСИМОСТ ОТ НАЦИОНАЛНИТЕ ОБСТОЯТЕЛСТВА

33. Да съсредоточат усилията си през периода 2021 – 2030 г. върху приоритетните области, описани в приложение I, като по този начин допринесат и за прилагането на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021 – 2030 г.), когато е целесъобразно, и в съответствие с националния, регионалния и местния си контекст, обстоятелства и законодателство,
34. Да укрепят ефективните връзки между съответните министерства, както и със заинтересованите страни, като например социалните партньори, фирмите, неправителствените организации и организациите на гражданското общество, с цел по-добра съгласуваност на политиките в областта на ученето за възрастни със социално-икономическите политики в по-широк план. Този подход, обхващащ всички нива на управление и множество заинтересовани страни, може да бъде допълнително укрепен чрез ефективна координация на национално, регионално и местно равнище, която да свързва политиката и практиката,

35. Да подкрепят ученето за възрастни чрез професионално ориентиране през целия живот и професионално развитие чрез изграждане на партньорства на всички равнища. В съответствие с принципите за осигуряване на качеството това ориентиране следва да бъде свързано с информационни дейности, валидиране и повишаване на осведомеността, като по този начин се допринася за изпълнението на препоръката на Съвета относно повишаване на уменията. Това ще гарантира, че всички възрастни имат възможност да развият основните си умения и ключови компетентности въз основа на своите нужди и да достигнат нивото на умения, необходимо в съвременното общество и на пазара на труда,
36. При изпълнението на препоръката на Съвета относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене да постигнат напредък в това да се гарантира, че всички възрастни имат достъп до възможности за валидиране, тоест да се осигурят и възможности за втори шанс, и евентуално да се стигне до пълна или частична квалификация,
37. Да подкрепят разширяването на ученето за възрастни за средното и висшето образование, както общо, така и професионално, чрез гъвкави учебни пътеки, например вечерни курсове, задочно обучение, дистанционно и смесено обучение, и да осигурят възможност на учащите се възрастни: а) да придобият квалификации на ниво 4 и по-високо от ЕКР; и б) да завършат кратки курсове, позволяващи актуализиране, разширяване и задълбочаване на компетентностите,
38. Да повишат професионалния статус и да подпомогнат професионализацията на преподавателите и обучителите⁵ на възрастни, както и да подобрят тяхното първоначално и продължаващо образование и обучение и професионалното им развитие, включително чрез подкрепа за използването на иновативни подходи (като смесени, онлайн, дистанционни, хибридни и др.) и ресурси (ИКТ инфраструктура и оборудване),

⁵ За целите на настоящата резолюция учител е лице с признат статут на учител (или негов еквивалент) в съответствие с националното законодателство и практика, а обучител е всеки, който извършва една или повече дейности, свързани с (теоретичното или практическо) обучение в институция за образование или обучение или на работното място. Това обхваща учителите в системата на общото и висшето образование, учителите и обучителите в първоначалното и продължаващото професионално образование и обучение (ПОО), както и специалистите в областта на образованието и грижите в ранна детска възраст и преподавателите на възрастни, в съответствие със Заключенията на Съвета относно европейските учители и обучители за бъдещето (ОВ С 193, 9.6.2020 г., стр. 11).

39. Да подкрепят, по целесъобразност, висококачествена и основана на приобщаването цифровизация на процесите на образование, обучение и учене на организационно и индивидуално равнище. В допълнение, да подпомагат, образоват и обучават учащите се възрастни да използват по-широко и ефективно цифрови инструменти, като същевременно отчитат цифровото разделение и неравенството между половете в областта на цифровите технологии,
40. Да се стремят да разработят прости, гъвкави и широкообхватни механизми за предприятия и физическите лица за повишаване на осведомеността и насърчаване на промяната в нагласите сред отделните хора и обществото въз основа на концепцията за учене през целия живот, която подчертава необходимостта от непрекъснато придобиване на знания, умения и компетентности,
41. Да улесняват ученето през целия живот с цел насърчаване на участието на възрастните в ученето чрез различни инструменти, като например EPALe – Електронната платформа за учене за възрастни в Европа (напр. подкрепа за специалисти в областта на ученето за възрастни, включително преподаватели и обучители на възрастни, персонал за професионално ориентиране и подкрепа, изследователи и представители на академичните среди и създатели на политики),
42. Да насърчават мобилността с учебна цел на учащите се възрастни и на персонала, участващ в ученето за възрастни, както и трансграничното сътрудничество, включително чрез програмата „Еразъм+“, фондовете на политиката на сближаване на ЕС и други инструменти, когато е целесъобразно,
43. Да положат допълнителни усилия за премахване на съществуващите препятствия и пречки пред всички видове учене, включително въпроси, свързани с мобилността, достъпността, неравенството между половете, ориентирането, информационните дейности, услугите за студенти и признаването на предходно учене като част от учебните резултати,
44. Да продължат разработването на механизми за осигуряване на качеството, например чрез насърчаване на вътрешното и външното осигуряване на качеството по отношение на програми, процеси, организации изпълнители, преподаватели и обучители за възрастни и консултантски дейности, както и чрез разработване на събиране на данни, например чрез използване на информация, събрана чрез проследяване на дипломираните лица.

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА, В СЪОТВЕТСТВИЕ С НЕЙНИТЕ ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ И ПРИ ЗАЧИТАНЕ НА ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ

45. Да подкрепя държавите членки при изпълнението на NEAAL 2030 и нейните приоритетни области, описани в приложение I, както и при евентуалното разработване на цялостни, обхващащи всички нива на управление национални стратегии за уменията,
46. Да осигури взаимното допълване и съгласуваността на инициативите на политиката на ЕС, предприети в съответствие с NEAAL 2030,
47. Да поддържа тясна връзка с държавите членки, за да се гарантира наличието на гъвкава и ефикасна структура на управление, както е посочено в Резолюцията на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021 – 2030 г.), по-специално с участието на Работната група за ученето за възрастни, мрежата от национални координатори в областта на ученето за възрастни, дейностите за партньорско обучение и други дейности за изграждане на мрежи,
48. Да подкрепя националните координатори в областта на ученето за възрастни чрез финансиране на тяхната работа за улесняване на сътрудничеството между държавите членки и с Комисията при изпълнението на NEAAL 2030,
49. Да укрепва познанията за ученето за възрастни в Европа чрез провеждане на проучвания и изследвания, които са от значение за анализирането на въпросите, свързани с ученето за възрастни, включително чрез „Евридика“, CEDEFOP и ETF и в сътрудничество с други имащи отношение мрежи и институции, чрез пълноценно използване на техния капацитет за информация и изследвания, без да се създава допълнителна тежест за държавите членки. Следва да се обърне внимание и на възрастовата група над 65 години чрез разработване на сравнителни данни и данни за участието им в обучението за възрастни,

50. Да продължава и засилва сътрудничеството с имащите отношение международни организации като ОИСР, ООН (по-специално ЮНЕСКО и МОТ) и Съвета на Европа, както и със съответните регионални или световни инициативи, например в Западните Балкани, Източното партньорство и др.,
51. Да осигури наличието на средства на европейско равнище в подкрепа на изпълнението на NEAAL 2030 чрез съответните програми, фондове и инструменти на ЕС, като например „Еразъм+“, Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+), Европейския фонд за приспособяване към глобализацията, Механизма за възстановяване и устойчивост, Фонда за справедлив преход, InvestEU, инструмента за техническа подкрепа и т.н.,
52. Да представя и редовно да запознава Съвета със системен преглед и пътна карта на текущите и планираните политики, средства за сътрудничество, инструменти за финансиране, инициативи и целеви покани на равнището на Съюза, като „Повишаване на уменията“, „Еразъм +“ и европейския семестър, които допринасят за изпълнението на NEAAL 2030,
53. Да докладва за изпълнението на NEAAL 2030 като част от стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението (2021 – 2030 г.), като се използва работата на националните координатори в областта на ученето за възрастни, Работната група за ученето за възрастни, както и експертите, извършващи проучвания и изследвания,

54. Да създаде условия за по-нататъшно развитие и внедряване на EPALЕ, която подкрепя и подпомага специалистите в областта на ученето за възрастни чрез обмен между колеги, публикации в блогове, форуми, изграждане на мрежи и предоставяне на висококачествена, точна и подходяща информация по всички аспекти на ученето за възрастни,
55. Да подкрепя държавите членки, включително чрез финансиране, за редовното им участие в изследователски цикли с цел получаване на съпоставими данни за техния напредък в областта на уменията на възрастните (проучване на ОИСР за уменията на възрастните [PIAAC], изследване на образованието за възрастни и наблюдение на работната сила).

ПРИЛОЖЕНИЕ I КЪМ ПРИЛОЖЕНИЕТО

Предвид специфичните условия в различните държави членки и в съответствие с националните приоритети държавите членки се приканват да насочат усилията си, когато е целесъобразно с подкрепата на Комисията, към изброените по-долу области.

Приоритетна област 1 – Управление

- а) Партньорства между правителствата, регионалните и местните власти, доставчиците на образование и обучение, предприятията, социалните партньори, публичните служби по заетостта и социалните служби, както и гражданското общество, са необходимост и са тясно свързани със споделяната отговорност на всички участващи страни. Тази отговорност обхваща задачи, които включват анализ на потребностите от образование и обучение и разработване на възможности за учене за възрастни, оптимизиране на участието на и сътрудничество между всички заинтересовани страни, повишаване на осведомеността и популяризиране, както и подкрепа за предоставянето на достатъчно насоки и консултации на доставчиците и дружествата.
- б) Укрепване на общите условия за сътрудничество относно потребностите в областта на ученето за възрастни: стремеж за разработване на всеобхватен подход към ученето за възрастни, който включва всички видове, форми и равнища на образование и обучение за възрастни и други подходящи форми на възможности за учене, и изяснява ролите на всички участващи сектори. Това следва да осигурява междусекторен надзор, както и междуведомствени и междусекторни партньорства, водещи до съгласуваност на политиките. Подобен подход, като част от ученето през целия живот, би могъл да доведе до стратегии за ученето за възрастни и до национални стратегии за уменията, които се основават на научни изследвания, доказателства и данни.
- в) Сътрудничеството и партньорството между заинтересованите страни на национално, регионално и местно равнище следва да отговарят на нуждите на учащите се възрастни и работодателите, включително, ако е възможно и в зависимост от националните обстоятелства, ефективното и ефикасно финансиране на инициативи за учене за възрастни.

Приоритетна област 2 – Осигуряване и използване на възможностите за учене през целия живот

- а) От първостепенно значение е да се повиши осведомеността сред възрастните относно значението на ученето като постоянна цел през целия живот, която трябва да се преследва на редовни интервали през целия живот на човека.
- б) Ученето за възрастни следва да стане по-съобразено с конкретните нужди. То следва да бъде насърчавано и подкрепяно чрез ефективни системи за професионално ориентиране през целия живот с информационни дейности, както и чрез интегрирани системи за валидиране на предходно учене.
- в) Съществуващите системи за прогнозиране на уменията (определяне на необходимите умения) следва да бъдат на разположение на всички заинтересовани страни, за да се подпомогне професионалното ориентиране през целия живот и планирането на ученето за възрастни.
- г) Когато е целесъобразно, включването на финансови стимули, данъчни стимули и други социални придобивки или компенсаторни мерки на равнището на работодателите в прилагането на политиките за ученето за възрастни следва да доведе до по-голяма ангажираност на работодателя с ученето за възрастни.
- д) Устойчивото публично финансиране следва да бъде допълнено с друго финансиране на различни равнища (европейско, национално, регионално, местно, от работодателя, индивидуално) за всички видове, форми и равнища на учене за възрастни. Ефективното разпределение и използване на средствата е от решаващо значение и трябва да бъде адаптирано към индивидуалните потребности от учене. Мониторингът на разходите играе важна роля в това отношение.

Приоритетна област 3 – Достъпност и гъвкавост

- а) Ученето за възрастни следва да бъде гъвкаво от гледна точка на времето, мястото, ресурсите, формите на организация и изпълнение и следва да включва различни подходи и мерки за увеличаване на участието, приобщаването и мотивацията за учене. То следва да позволява записване не само в различни степени на формално образование и обучение, но и в други програми – включително на неформално равнище – насочени към преквалификация и повишаване на квалификацията, заедно с по-широка парадигма на ученето. Гъвкавостта, която позволява адаптиране към семейните, личните и професионалните отговорности, е от ключово значение за увеличаването и задържането на възрастните в процеса на учене. Ученето за възрастни трябва да предоставя висококачествени програми, независимо дали финансирането е частно или публично.
- б) Програмите за образование и обучение, предоставяни в контекста на ученето за възрастни, следва да се основават на предишните знания, умения и компетентности, опит, предпочитания и особености на отделните учащи се, въз основа на техните потребности, евентуалните резултати от самооценка, и с особено внимание към уязвимите групи. Един образователен и учебен подход, който насърчава възрастните да изразяват своите предпочитания, желания и потребности, е приобщаващ и мотивира възрастните да се образуват и да се развиват, като същевременно предлага възможности за личностно и професионално развитие, учене в общността, учене между поколенията и други социални аспекти.

- в) Ученето за възрастни следва също така да улеснява придобиването и утвърждаването на знания, умения и компетентности и по този начин да допринася за осигуряването на по-приобщаващи общества и да гарантира равни възможности в съответствие със специфичните обстоятелства и социално-икономическия произход, като се обръща специално внимание на уязвимите групи.
- г) Следва да се обмисли въвеждането на финансови и други мерки за подкрепа, както и конкретни действия в подкрепа на учащите. Примерите могат да включват финансови стимули, като например заеми, безвъзмездни средства и данъчни облекчения.
- д) Проучването на концепцията и използването на микроквалификациите може да спомогне за разширяване на възможностите за учене и да засили ученето през целия живот, като предоставя по-гъвкави и модулни възможности за учене и като предлага по-приобщаващи учебни пътеки.

Приоритетна област 4 – Качество, равнопоставеност, приобщаване и успех в ученето за възрастни

Професионализация:

- а) Необходими са професионализация и изграждане на капацитет на преподавателите и обучителите за възрастни, включително практикуващите специалисти (напр. ментори, наставници) и други специалисти, участващи в спомагателни дейности като ориентиране, валидиране, популяризиране, повишаване на осведомеността, лидерство и управление в ученето за възрастни. Определянето и валидирането на ключовите компетентности на специалистите в областта на ученето за възрастни може да бъде добавена стойност.
- б) Професионализацията в ученето за възрастни е от съществено значение за качеството на предоставяното образование и обучение (напр. в допълнение към уменията, свързани със съдържанието, учащите се възрастни трябва да придобият социални и цифрови умения, за които е необходим различен/адаптиран педагогически подход). Преподавателите и обучителите за възрастни следва да бъдат подкрепяни при прилагането на основано на компетентности преподаване и учене, включително чрез консултанти и дейности за партньорско обучение.
- в) Една добре развита мрежа и партньорство между предоставящите възможности за учене за възрастни и други партньори, предлагащи възможности за учене, биха могли да гарантират, че ученето за възрастни става по-достъпно и че парите и времето са по-малко препятствие, отколкото преди.

Мобилност:

- г) Мобилността на учащите се възрастни, на преподавателите и обучителите за възрастни и другите заинтересовани страни в ученето за възрастни следва да продължи да се разширява като ключов елемент на европейското сътрудничество и инструмент за повишаване на качеството на ученето за възрастни и за насърчаване на многоезичието в Европейския съюз. Трябва да се положат допълнителни усилия за премахване на съществуващите пречки и бариери пред всички видове мобилност за учене и преподаване, включително относно въпросите, свързани с достъпа, професионалното ориентиране, услугите за студенти и признаването на резултатите от ученето.
- д) Да се използва програмата „Еразъм+“, която предлага различни нови възможности за укрепване на мобилността в рамките на ЕС, извън ЕС и за укрепване на трансграничното сътрудничество, евентуално като се допълни с финансиране от средствата на ЕСФ+.

Приобщаване:

- е) Ученето за възрастни е важно за насърчаване на равенството между половете и солидарността между различните възрастови групи и между културите и хората от всякакъв произход, както и за насърчаване на демократичното гражданство и основните ценности на ЕС; в този контекст уязвимите групи заслужават специално внимание.
- ж) Необходимо е балансирано разпределение на ресурсите за учене за възрастни в образованието и обучението. Необходимо е да се обмислят модели на финансиране, основани на споделени отговорности и силна обществена ангажираност, особено по отношение на целеви групи възрастни, които са в неравностойно положение, имат увреждания или са засегнати от други фактори, които могат да доведат до изключване.

- з) Следва да се обмислят стимули за премахване на пречките пред участието в ученето за възрастни на всички целеви групи, като например липсата на време за учене, ниските основни умения, ниските професионални умения, недостъпността, ниските нива на мотивация и отрицателните нагласи към ученето.
- Сътрудничеството със съответните заинтересовани страни е от основно значение за привличането на загубилите интерес възрастни и конкретни целеви групи обратно към ученето.
- и) Ученето между поколенията, включително за възрастовата група над 65 години, може да бъде от полза за насърчаване на благосъстоянието, както и на активния и автономен живот и на остаряването в добро здраве.

Осигуряване на качество:

- й) Осигуряването на качество на доставчиците на образование и обучение за възрастни и на техните партньори на системно равнище следва да бъде допълнително укрепено, когато е целесъобразно.
- к) Мониторингът на резултатите от предоставянето на учене за възрастни може да повиши осигуряването на качество.
- л) Образованието и обучението следва да бъдат ориентирани в по-голяма степен към учащите се и биха могли да предоставят кратък учебен опит за придобиване или актуализиране на целеви компетентности.
- м) Непрекъснатото разработване на методи за мониторинг, оценка и качество е от съществено значение, за да се гарантира, че учебните резултати се оценяват и че има изгледи за напредък.
- н) За да се подпомогне качеството на ученето за възрастни, националните и регионалните системи или модели, включително валидирането и признаването на предходно учене, следва да имат за цел разработване и гарантиране на вътрешно и външно осигуряване на качеството.

Приоритетна област 5 – Екологичен и цифров преход

- а) Двойният преход (т.е. цифров и екологичен) действа като двигател за иновации в учебните пътеки и новите подходи за образование и обучение, включително в учебната среда. Тези иновации трябва да гарантират пропускливост и гъвкавост между различните форми и равнища на учене за възрастни. Цифровият и екологичният преход призовават всички поколения да развият необходимите екологични и цифрови умения (повишаване на цифровата медийна грамотност и екологичната осведоменост), за да работят и живеят проактивно в цифрова среда. Цифровото (смесено, хибридно и т.н.) обучение изисква също професионалното развитие на преподавателите и обучителите за възрастни, както и подкрепа за използването на цифрови инструменти и адаптирането на учебните материали, подходи и ресурси.
- б) Да се разработят подходи за интегриране на устойчивото развитие в ученето за възрастни, включително чрез разглеждане на отношението към околната среда, развиване на подходящи нагласи, повишаване на осведомеността и обмисляне на предприемането на конкретни стъпки за развитие на обучение. Придобиването на знания, умения и компетентности в областта на ученето за възрастни следва да бъде важен елемент от процеса на екологична трансформация. „Зелените“ умения, т.е. уменията, необходими в една икономика и общество с ниски въглеродни емисии, ще бъдат необходими в цялото общество и сред работната сила (във всички сектори и на всички равнища), тъй като нововъзникващите икономически дейности създават нови (или обновени) професии и тъй като се стремим към устойчив начин на живот.
- в) Допълнителната подкрепа за отваряне на учебната среда ще ускори цифровата трансформация или ще подобри вече съществуващата инфраструктура/инициативи, например чрез насърчаване на приобщаващи, цифрови и устойчиви общества и учебни работни места. Такава среда следва да подобри равния достъп до цифрови материали за учащите се възрастни от всички възрасти и следва да подкрепя безопасното използване на цифровите технологии. Платформите за учене за общественото благо следва да бъдат проектирани по такъв начин, че да предлагат мотивационна подкрепа, професионално наставничество, ориентиране и консултиране на участниците.

ЦЕЛИ И ПОКАЗАТЕЛИ НА РАВНИЩЕ ЕС – Мониторинг на средните европейски постижения в областта на ученето за възрастни

Като средство за наблюдение на напредъка и определяне на предизвикателствата, както и като принос към разработването на политиката въз основа на обективни данни чрез систематично събиране, анализ и проучване на международно съпоставими данни, очертаните в NEAAL 2030 стратегически приоритети следва да бъдат подкрепени от поредица от референтни нива за средните европейски постижения в областта на ученето за възрастни („цели на равнище ЕС“). Те следва да се базират единствено на съпоставими и надеждни данни и да отчитат различните обстоятелства във всяка държава членка.

1. Цели на равнище ЕС⁶

Участие на възрастните в учене

До 2025 г.⁷ поне 47 % от хората на възраст между 25 – 64 години трябва да са участвали в обучение през последните 12 месеца.

До 2030 г. поне 60 % от хората на възраст между 25 – 64 години трябва да са участвали в обучение през последните 12 месеца.

⁶ Целта за 2025 г. беше договорена от Съвета с резолюцията му относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021 – 2030 г.). Целта за 2030 г. беше приветствана от държавните и правителствените ръководители от ЕС в Декларацията от Порто и от Европейския съвет в неговите заключения от 24 – 25 юни 2021 г.

⁷ Евростат, събиране на данни от Наблюдението на работната сила в ЕС от 2022 г. нататък. Като се има предвид, че за 2022 г. е планирана смяна на източника на данни (от Изследването на образованието за възрастни (AES) към Наблюдението на работната сила в ЕС), целта подлежи на потвърждение през 2023 г. въз основа на опита от новия източник на данни. Комисията, в сътрудничество с Постоянната група по показателите и критериите, ще направи оценка на въздействието на тези промени, като сравни резултатите от Изследването на образованието за възрастни (AES) и LFS през 2023 г. и ще обмисли евентуални промени в методиката на LFS или на равнището на целта. Въз основа на тази оценка Съветът ще вземе решение за евентуално адаптиране на целевото равнище.

2. Показатели на равнище ЕС

- а) Участие на нискоквалифицираните възрастни в учене⁸
 - б) Безработни възрастни с неотдавнашен учебен опит⁹
 - в) Възрастни, които имат поне основни цифрови умения¹⁰
-

-
- ⁸ Определението на показателя и източниците на данни за него са подобни на показателя за участието на възрастни в учене. Основната разлика е акцентът върху нискоквалифицираните възрастни, т.е. възрастни, чиято най-висока официална образователна квалификация е завършена първа степен на средно образование (или по-ниска). Следователно показателят измерва пропорцията на нискоквалифицираните възрастни, които заявяват, че са участвали във формално или неформално образование и обучение за период от 12 месеца.
- ⁹ Данните са взети от Наблюдението на работната сила в ЕС. „Неотдавнашен процес на учене“ означава участие във формално или неформално образование и обучение през последните 4 седмици.
- ¹⁰ Източникът на данните за този показател е проучването на Общността на ЕС относно използването на ИКТ в домакинствата и от физическите лица.

ПРИЛОЖЕНИЕ III КЪМ ПРИЛОЖЕНИЕТО

Съпътстващи документи от значение за NEAAL 2030:

Европейски съвет

1. Заключение на Европейския съвет от 24 – 25 юни 2021 г. (EUCO 7/21)
2. Нова стратегическа програма за периода 2019 – 2024 г. (приета от Европейския съвет на 20 юни 2019 г.)
3. Заключение на Европейския съвет от 14 декември 2017 г. (EUCO 19/1/17 REV 1)

Съвет на Европейския съюз

4. Заключение на Съвета относно равнопоставеността и приобщаването в образованието и обучението с цел насърчаване на успеха в образованието за всички (ОВ С 221, 10.6.2021 г., стр. 3)
5. Резолюция на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021 – 2030 г.) (ОВ С 66, 26.2.2021 г., стр. 1)
6. Препоръка на Съвета относно професионалното образование и обучение (ПОО) за устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост (ОВ С 417, 2.12.2020 г., стр. 1)
7. Препоръка на Съвета „Мост към работни места – укрепване на гаранцията за младежта“, и за замяна на Препоръката на Съвета от 22 април 2013 г. за създаване на гаранция за младежта (ОВ С 372, 4.11.2020 г., стр. 1)

8. Заключение на Съвета относно европейските учители и обучители за бъдещето (ОВ С 193, 9.6.2020 г., стр. 11)
9. Заключение на Съвета относно ключовата роля на политиките за учене през целия живот за овластяване на обществата с цел осъществяване на технологичния и екологичен преход в подкрепа на приобщаващия и устойчив растеж (ОВ С 389, 18.11.2019 г., стр. 12)
10. Заключение на Съвета във връзка с изпълнението на препоръката на Съвета относно повишаване на уменията: Нови възможности за възрастните (ОВ С 189, 5.6.2019 г., стр. 23)
11. Резолюция на Съвета на Европейския съюз и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежта: Стратегия на Европейския съюз за младежта за периода 2019–2027 г. (ОВ С 456, 18.12.2018 г., стр. 1)
12. Препоръка на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот (ОВ С 189, 4.6.2018 г., стр. 1)
13. Препоръка на Съвета относно повишаване на уменията: Нови възможности за възрастните (ОВ С 484, 5.6.2016 г., стр. 1)
14. Препоръка на Съвета относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене (ОВ С 398, 22.12.2012 г., стр. 1)
15. Резолюция на Съвета относно обновената европейска програма за учене за възрастни (ОВ С 372, 20.12.2011 г., стр. 1)

Декларации

16. Декларация от Порто (8 май 2021 г.)
17. Декларация от Оснабрюк относно професионалното образование и обучение като фактор за възстановяване и справедлив преход към цифрова и екологична икономика (30 ноември 2020 г.)

Европейска комисия

18. План за действие на Европейския стълб на социалните права (COM(2021) 102 final)
19. Зелена книга относно застаряването. Насърчаване на солидарността и отговорността между поколенията (COM(2021) 50 final)
20. План за действие в областта на цифровото образование за 2021 – 2027 г.
Приспособяване на образованието и обучението към цифровата ера, (COM(2020) 624 final)
21. Европейска програма за умения за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост (COM(2020) 274 final)
22. Съюз на равенство: Стратегия за равенство между половете (2020 – 2025 г.), COM(2020) 152 final)
23. Европейският зелен пакт (COM(2019) 640 final)